

Summerhill - το μαθητοκεντρικό σχολείο της ελευθερίας!

[Νίκος Δοϊρανλής](#)

Σάμερχιλ είναι το όνομα ενός μικρού σχολείου αλλά ταυτόχρονα και συνώνυμο ενός από τα πιο **σημαντικά πειράματα** στον τομέα της **παιδαγωγικής ψυχολογίας**. Το σάμερχιλ είναι το μοναδικό σχολείο στον κόσμο χωρίς πόρτα! Στρίβεις σε ένα δρομάκι... και ξαφνικά είσαι μέσα!

Πρόκειται για ένα σχολείο που δεν στοχεύει να μορφώσει συστηματικά τους μαθητές, αλλά να τους καλλιεργήσει. Είναι αντιαυταρχικό, είναι ένα σχολείο που δείχνει απεριόριστη εμπιστοσύνη στην κρίση και στις δυνάμεις του μαθητή, ένα σχολείο που δίνει στον μαθητή, την ευθύνη του εαυτού του και της εκπαίδευσής του.

Ο ιδρυτής του Summerhill, **A.S. Neill**, γεννήθηκε στη Σκωτία το 1883. Ο πατέρας του, διευθυντής του σχολείου στο Forfar, ήταν ένας ιδιαίτερα πουριτανός άνδρας που διακρίνονταν για την αυστηρότητα που επεδείκνυε στους μαθητές του, σύμφωνα άλλωστε και με το παιδαγωγικό πνεύμα της εποχής.

Στην ηλικία των εικοσιπέντε ετών ο Neill πήρε το πτυχίο του από τη Σχολή Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Ενδιμβούργου, εργάστηκε ως δημοσιογράφος και αργότερα ως διευθυντής ενός μικρού σχολείου. Εκεί έγραψε το πρώτο του βιβλίο "**A dominie's Log**" και ξεκίνησε να μορφοποιεί τις ιδέες του πάνω στην ελευθερία των παιδιών. Το 1917 ο Neill επισκέφτηκε μια κοινότητα για εγκληματίες εφήβους και είδε την αυτοδιοίκηση στην πράξη. Από τον Lane, διευθυντή της κοινότητας αυτής, κατανόησε βαθιά πως τα παιδιά έχουν μια έμφυτη τάση καλοσύνης.

Εισήγαγε λοιπόν στη σκέψη του δυο στοιχεία που ήταν αναγκαία για την ίδρυση του Summerhill: Τη συνέλευση της αυτοδιοίκησης αλλά και τη σπουδαιότητα της **ισόρροπης συναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού** σε σχέση με την ακαδημαϊκή του ανάπτυξη. Το 1921 ίδρυσε μαζί με άλλους εκπαιδευτικούς του σχολείο του Summerhill, το οποίο και διοίκησε ως τον θάνατο του, το 1973.

Η βασική του θέση ήταν να κάνει το σχολείο κατάλληλο για τα παιδιά – κι όχι τα παιδιά κατάλληλα για το σχολείο.

Η φιλοσοφική του θέση ήταν ότι τα παιδιά μαθαίνουν και αναπτύσσονται καλύτερα ελεύθερα από καταναγκασμούς. Όλα τα μαθήματα είναι προαιρετικά και οι μαθητές είναι ελεύθεροι να επιλέξουν πώς θα αξιοποιήσουν τον χρόνο τους.

Ο Neill ίδρυσε το Σάμερχιλ με την πεποίθηση ότι «το παιδί πρέπει να είναι ελεύθερο να ζήσει τη δική του ζωή, όχι της ζωής που οι αγχωμένοι του γονείς πιστεύουν ότι πρέπει να ζήσει, ούτε μια ζωή σύμφωνη με τους σκοπούς ενός εκπαιδευτικού που νομίζει ότι ξέρει καλύτερα».

Το κριτήριο με το οποίο αξιολογούσε ο Neill την επιτυχία ενός νέου ήταν η ικανότητα να εργάζεται με χαρά και να διάγει μια ζωή με περιεχόμενο. Μ' αυτό το κριτήριο οι περισσότεροι μαθητές του σχολείου αυτού είναι στη μετέπειτα ζωή τους ευτυχισμένοι.

Θεμελιακές αρχές του Summerhill

- Το παιδί είναι απ' τη φύση του καλό.
- Ο στόχος της αγωγής – δηλαδή ο στόχος της ζωής – συνίσταται στην κατάκτηση της χαράς και της ευτυχίας. Ευτυχισμένος για το Neill σημαίνει: Βρίσκω ενδιαφέροντα στη ζωή.

- Με την αγωγή πρέπει ν' αναπτυχθούν τόσο οι διανοητικές όσο και οι συναισθηματικές δυνάμεις του παιδιού.
- Η αγωγή πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ψυχικές ανάγκες και τις ικανότητες του παιδιού.
- Επιβαλλόμενη η πειθαρχία προξενεί, όπως και η τιμωρία, φόβο και ο φόβος παράγει εχθρότητα. Η επιβολή αυστηρής πειθαρχίας στο παιδί είναι επιζήμια και βλάπτει την υγιή πνευματική του ανάπτυξη.
- Ελευθερία δε σημαίνει ασυδοσία. Ο Neill θέτει εδώ τις βάσεις για αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των ανθρώπων. Ο δάσκαλος δεν ασκεί καταναγκασμό στο παιδί. Όμως ούτε το παιδί έχει το δικαίωμα ν' ασκεί καταναγκασμό στο δάσκαλο.
- Ο δάσκαλος πρέπει να είναι πραγματικά ειλικρινής.
- Για να αναπτυχθεί το παιδί σε έναν υγιή και απόλυτα φυσιολογικό άνθρωπο, πρέπει, σε κάποιο σημείο της ανάπτυξής του να σπάσει τους αρχικούς δεσμούς του με την οικογένειά του και να ανεξαρτητοποιηθεί απόλυτα.
- Τα αισθήματα ενοχής έχουν ως κύρια λειτουργία τους να δένουν το παιδί στην εξουσία και εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας ανεξάρτητης προσωπικότητας.

Ιδεολογικές αρχές του Summerhill έως σήμερα

Έχουν ήδη περάσει 75 χρόνια από την ίδρυση του Summerhill. Το σχολείο, μετά το θάνατο του Neill το 1973, κατάφερε να επιβιώσει. Η δεύτερη σύζυγός του Ena ανέλαβε τη λειτουργία του μέχρι το 1985, χρονιά που συνταξιοδοτήθηκε και ανέλαβε η κόρη τους Z. Readhead, η σημερινή επικεφαλής.

Το Summerhill δεν έχει αλλάξει ιδρυτικά από τότε που ξεκίνησε. Οι αξίες που αποτελούν το ιδεολογικό του υπόβαθρο μπορούν να συνοψιστούν σε πέντε σημεία:

- Να παρέχει επιλογές και ευκαιρίες, που να επιτρέπουν στα παιδιά ν' αναπτυχθούν με τους δικούς τους ρυθμούς και ν' ακολουθούν τα ενδιαφέροντά τους. Το Summerhill δεν έχει σκοπό να παράγει συγκεκριμένους τύπους ανθρώπων, με προκαθορισμένες δεξιότητες ή γνώσεις, αλλά στόχος του είναι να παρέχει ένα περιβάλλον στο οποίο τα παιδιά μπορούν να ξεκαθαρίσουν ποια είναι και τι θέλουν να γίνουν.

- Να δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να είναι ελεύθερα από κάθε επιβολή, να επιδιώκουν τους δικούς τους σκοπούς και να χαίρονται την επίτευξή τους, ελεύθερα απ' την πίεση να προσαρμοστούν στα τεχνητά πρότυπα επιτυχίας που είναι βασισμένα στις επικρατούσες θεωρίες για τη μάθηση και την ακαδημαϊκή επιτυχία.
- Να αφήνει τα παιδιά να είναι απόλυτα ελεύθερα να παίζουν όσο πολύ θέλουν. Το δημιουργικό και ευφάνταστο παιχνίδι είναι ένα αναγκαίο μέρος της παιδικής ηλικίας και της ανάπτυξης. Το παιχνίδι ανήκει στο παιδί.
- Να τους επιτρέπει να αποκτούν εμπειρίες σε όλο το εύρος των συναισθημάτων, ελεύθερα από τις κρίσεις και τις παρεμβάσεις των ενηλίκων. Η ελευθερία να παίρνουν αποφάσεις πάντα ενέχει και πιθανότητες αρνητικής έκβασης. Προφανώς αρνητικές συνέπειες, όπως η ανία, το άγχος, ο θυμός, η απογοήτευση και η αποτυχία είναι αναγκαίο μέρος της ατομικής ανάπτυξης.
- Να μπορούν τα παιδιά να ζουν σε μια κοινότητα που τα υποστηρίζει και που είναι υπεύθυνα γι' αυτήν, έχοντας την ελευθερία να είναι οι εαυτοί τους και τη δύναμη να αλλάζουν τη ζωή τους μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και λειτουργίες.

To Summerhill ως κοινότητα

Όλα τα άτομα δημιουργούν τις δικές τους αξίες που βασίζονται στις κοινότητες στις οποίες ζουν. Το Summerhill είναι μια κοινότητα που αναλαμβάνει την ευθύνη της ύπαρξής της. Τα προβλήματα συζητιούνται και λύνονται μέσα από ανοιχτές, δημοκρατικές και κοινωνικές διαδικασίες. Όλα τα μέλη της κοινότητας, ενήλικες και παιδιά, είναι ισότιμα στις εκφάνσεις αυτών των διαδικασιών και λειτουργιών. Η ισότητα αυτή δημιουργεί σχέσεις που διέπονται από φιλικότητα, χωρίς τις τυπικότητες που δημιουργεί η ιεραρχία.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών των διαδικασιών είναι ένα δυνατό αίσθημα αλληλεγγύης των μελών της κοινότητας.

Ένας επισκέπτης που πρόσφατα έμεινε στο σχολείο έχει γράψει:

Φυσικά, δεν είναι όλα ρόδινα. Η κοινοτική ατμόσφαιρα στο σχολείο είναι πολύ έντονη. Θα ήταν αφύσικο, όπου συμβιώνουν ογδόντα άνθρωποι, για πάνω από μισό χρόνο, να μην υπάρχουν κάποιες εντάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις. Μερικές

φορές ένας μαθητής με επιθυμία ανταρσίας-σχεδόν πάντα ένας καινούργιος στο σχολείο-μπορεί να συμπεριφερθεί με έναν όσο πιο καταστροφικό τρόπο γίνεται, καταπατώντας εσκεμμένα όσο πιο πολλούς γραπτούς και άγραφους κανόνες, με αποτέλεσμα να προκαλέσει αναστάτωση.

Είναι ενδιαφέρον ότι αυτά τα ανυπότακτα παιδιά είναι γενικά αυτά που πρόσφατα έφτασαν στο Summerhill από ένα πιο «συνηθισμένο» σχολείο. Αυτά φαίνεται ότι επαναστατούν ενάντια στην άδικη και εξουσιαστική δομή απ' την οποία προέρχονται.

Όταν βρίσκονταν εκεί, η «ανταρσία» δεν ήταν δυνατή. Είναι φανερό ότι μπορεί να γίνουν διασπαστικοί, όμως το σχολείο είναι ένας τόπος αποδοχής και συνήθως οι μαθητές αυτοί σοβαρεύονται αρκετά γρήγορα, όταν συνειδητοποιήσουν ότι η αδικία που τους έχει πληγώσει στο παρελθόν δεν υπάρχει πια.

Οι μεγαλύτεροι μαθητές είναι αυτοί που, όταν φτάνουν στο Summerhill, όσο περισσότερο έχουν ζήσει σε συνηθισμένα σχολεία, τόσο πιο πολύ χρόνο χρειάζονται να απορρίψουν τις αντί-εξουσιαστικές τάσεις τους. Γι' αυτό το λόγο το Summerhill έχει μια πολιτική να μην παίρνει παιδιά πάνω από την ηλικία των έντεκα χρόνων, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις.

Προσωπικό

Όλο το προσωπικό πληρώνεται με το ίδιο ημερομίσθιο και δεν υπάρχει ιεραρχία,

μόνο εξειδίκευση.

Μια τυπική μέρα στο Summerhill

Το ωρολόγιο πρόγραμμα δεν τηρείται πάντα με ακρίβεια, επειδή μερικές φορές οι κανονικές ώρες αλλάζουν εξαιτίας της Συνέλευσης ή για κάποιο άλλο λόγο.

Ειδικά τα ωράρια της κατάκλισης γίνονται αντικείμενο πολλής συζήτησης και αλλάζουν αρκετά συχνά.

Σε κάθε μαθητή που «κατατάσσεται» δίνεται ένα λευκό πρόγραμμα, στο οποίο γράφει τα μαθήματά του. Το πρόγραμμα αλλάζει από καιρό σε καιρό και αυτό εξαρτάται τόσο απ' τις επιλογές των παιδιών όσο και από τα θέματα που τους προσφέρονται. Αρχή του προγράμματος είναι να αφήνουν τα παιδιά να μαθαίνουν ό,τι αυτά επιθυμούν. Κάθε δάσκαλος κρατά έναν κατάλογο, αλλά τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν να παρακολουθήσουν μαθήματα ή όχι. Εξαρτάται από το τι θέλουν να κάνουν. Υπάρχουν κανόνες που τα αποτρέπουν από το να κοιμούνται όλη μέρα ή να παρακολουθούν τηλεόραση κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και δεν μπορούν να πάνε στην πόλη πριν τις δωδεκάμισι. Έλεγχοι δε δίνονται στους γονείς, εκτός αν ζητηθεί, και μόνο με άδεια των παιδιών.

Κάθε Τρίτη απόγευμα γίνεται το «**Δικαστήριο**» και το απόγευμα της Παρασκευής η «**Συνέλευση**».

Η Σχολική Συνέλευση & Το Δικαστήριο

Το σχολείο διοικείται μέσω των σχολικών συνελεύσεων, στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν όλοι, προσωπικό και μαθητές, και όπου όλοι έχουν δικαίωμα ισότιμης ψήφου. Αυτές οι συνελεύσεις λειτουργούν και ως νομοθετικό και ως δικαστικό σώμα. Τα μέλη της κοινότητας είναι ελεύθερα να κάνουν ό,τι θέλουν, αρκεί οι ενέργειές

τους να μην προκαλούν κακό στους άλλους, σύμφωνα με την αρχή του Νηλ: «**Ελευθερία, όχι ελεύθερη άδεια να κάνεις ό,τι θέλεις**» (στο πρωτότυπο: "Freedom not License"). Η αρχή αυτή επεκτείνεται και στην ελευθερία των

μαθητών να επιλέγουν ποια μαθήματα, έως και κανένα, θα παρακολουθήσουν.

Στη σχολική Συνέλευση τα παιδιά δεν έχουν μόνο ίση δύναμη με τους ενήλικες αλλά υπερτερούν και αριθμητικά. Η αντίδραση των περισσότερων δασκάλων σ' αυτή τη διαπίστωση θα ήταν ένας οξύς φόβος.

Τι θα συνέβαινε σ' ένα συνηθισμένο σχολείο, αν οι μαθητές υπερτερούσαν του προσωπικού στη σύναψη κανόνων; Ολοκληρωτική αναρχία; Παράβαση του ηθικού κώδικα; Ίσως να συνέβαινε κάτι παρόμοιο επειδή οι μαθητές αυτοί δεν είναι, όπως οι μαθητές του Summerhill, ελεύθεροι.

Το σχολείο αυτό δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να παίρνουν αποφάσεις και ν' ανακαλύπτουν με δική τους πρωτοβουλία, τι είναι καλύτερο ή χειρότερο και κάνοντάς το αρχίζουν να αισθάνονται ότι μπορούν να παίρνουν αποφάσεις, ότι δε θα είναι οπωσδήποτε όλες τους κακές, ότι είναι αρκετά έξυπνα και ικανά να βγάλουν κάποιο νόημα από τη ζωή τους και δε χρειάζονται να εξαρτώνται απεριόριστα από την καθοδήγηση ή τις διαταγές των άλλων. Με λίγα λόγια, περισσότερο με ό,τι κάνει παρά με ό,τι λέει, το Summerhill βοηθά τα παιδιά να αισθάνονται, συχνά για πρώτη φορά, ότι είναι ανθρώπινες υπάρξεις με κάποια αξιοπρέπεια, ικανότητα και αξία.

Τα παιδιά αντιλαμβάνονται καθαρά ότι οι νόμοι που φτιάχνουν είναι για να ομαλοποιήσουν τη διαβίωση τη δική τους και των άλλων και η ευθύνη αυτή τα κάνει να δρουν με σύνεση. Οι σχολικές συνελεύσεις, το όχημα της αυτοαποφασιστικότητας για την κοινότητα, είναι η βάση της ελευθερίας που τα μέλη της απολαμβάνουν. Οι επισκέπτες, συνήθως εκπαιδευτικοί που έχουν ψηφιστεί να τις παρακολουθήσουν, σχολιάζουν πάντα θετικά τον υψηλό βαθμό αυτόελέγχου των παιδιών και την αναπτυγμένη κοινωνική τους υπευθυνότητα.

Η σχολική Συνέλευση καταρρίπτει το μύθο ότι το Summerhill είναι ένας «αναρχος» τύπος. Το σχολείο έχει 230 νόμους, δημιουργημένους από μαθητές και προσωπικό, με δυνατότητα εβδομαδιαίας αναθεώρησης.

Μερικοί από τους τρέχοντες νόμους είναι οι ακόλουθοι:

- Δεν μπορείς να καβαλήσεις ποδήλατο μικρού παιδιού ακόμα και με την άδειά του.

- Δεν μπορείς να παρακολουθήσεις τηλεόραση κατά τη διάρκεια των μαθημάτων ή των γευμάτων.
- Απαγορεύεται, με χρηματικό πρόστιμο μιας λίρας, το graffiti, εκτός από τον ειδικό τοίχο στον οποίο επιτρέπεται.
- Η παράβαση των νόμων της κατάκλισης χρεώνεται με ποινή μισής ώρας κοινοτικής δουλειάς.

Επίλυση Συγκρούσεων

Υπάρχουν δυο βασικές μέθοδοι επίλυσης συγκρούσεων στο Σάμερχιλ: οι διαμεσολαβητές και το ανώτερο όργανο, η δικαστική συνέλευση του σχολείου.

Διαμεσολαβητές

Κατ' αρχήν, ο θιγόμενος (ή οι θιγόμενοι) απευθύνεται σε έναν διαμεσολαβητή για να βοηθήσει στην επίλυση της διαμάχης. Οι διαμεσολαβητές είναι μια εκλεγμένη επιτροπή παλαιών μελών της κοινότητας, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι να παρεμβαίνουν στις διενέξεις. Το ένα μέρος πρέπει να αναζητήσει έναν διαμεσολαβητή και να αιτηθεί μια «Υπόθεση Διαμεσολαβητή». Τις περισσότερες φορές το μόνο που χρειάζεται να κάνει ο διαμεσολαβητής είναι να προειδοποιήσει κάποιον να πάψει να προκαλεί μπελάδες. Μερικές φορές, αν η διένεξη είναι πιο περίπλοκη, ο διαμεσολαβητής πρέπει να μεσολαβήσει.

Αν η διένεξη δεν μπορεί να επιλυθεί επιτόπου, ή αν οι προειδοποιήσεις του διαμεσολαβητή αγνοούνται, τότε η υπόθεση μπορεί πλέον να τεθεί ενώπιον της σχολικής συνέλευσης.

Σε ειδικές περιπτώσεις η συνέλευση ορίζει στον θιγόμενο τον δικό του «ειδικό διαμεσολαβητή», έναν διαμεσολαβητή που ασχολείται με υποθέσεις μόνον ενός ατόμου. Αυτό συνήθως συμβαίνει όταν ένα συγκεκριμένο παιδί υπόκειται συστηματικά σε εκφοβισμό, ή έχει προβλήματα γλωσσικής επικοινωνίας (σε αυτήν την περίπτωση κάποιος που είναι δίγλωσσος, στα Αγγλικά και την γλώσσα του εν λόγω παιδιού, επιλέγεται να παίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή).

Το δικαστήριο

Το δικαστήριο είναι η σχολική συνέλευση που ασχολείται με άτομα που παραβιάζουν τους κανονισμούς του σχολείου. Μερικές φορές πραγματοποιείται ξεχωριστή συνέλευση για το δικαστήριο, και άλλες η νομοθετική και η δικαστική συνέλευση συνδυάζονται στην ίδια. Αυτό αποφασίζεται από την ίδια τη συνέλευση.

Η εκδικαζόμενη «υπόθεση» αποτελείται από ένα πρόσωπο που εγκαλεί ένα άλλο, ή μια ομάδα προσώπων. Το πρόσωπο που εγείρει την υπόθεση παραθέτει το πρόβλημα, ο πρόεδρος ρωτάει τους κατηγορούμενους αν το έκαναν, και αν εκείνοι έχουν κάτι να πουν, καλεί και για τυχόν μάρτυρες. Αν ο κατηγορούμενος παραδεχθεί την παρανομία, ή υπάρχουν πειστικές καταθέσεις μαρτύρων, τότε ο πρόεδρος καλεί για προτάσεις. Αλλιώς, το βήμα ανοίγεται για συζήτηση.

Αν δεν υπάρχουν ξεκάθαρα στοιχεία για το ποιος είναι ένοχος (για παράδειγμα, στην περίπτωση μιας κλοπής χωρίς μάρτυρες), ορίζεται μια «επιτροπή διερεύνησης». Στην επιτροπή διερεύνησης δίνεται η εξουσία να ερευνήσει δωμάτια και αποθηκευτικούς χώρους άλλων, όπως και να υποβάλλει κόσμο σε ερωτήσεις. Η επιτροπή επαναφέρει την υπόθεση στην επόμενη συνέλευση αν έχει καταφέρει να αποκτήσει νέα στοιχεία. Σε μια κοινότητα τόσο μικρή όσο το Σάμερχιλ, λίγα γεγονότα περνούν εντελώς απαρατήρητα, και τα ζητήματα

συνήθως επιλύονται γρήγορα.

Μόλις βεβαιωθεί ότι ένα πρόσωπο έχει παραβεί τους κανόνες, τότε η συνέλευση πρέπει να προτείνει και να ψηφίσει την έγκριση μιας ποινής. Για τους περισσότερους κανονισμούς του σχολείου υπάρχει μια «στάνταρ ποινή» που επισείει η παραβίασή τους, αντίστοιχα κατά κάποιον τρόπο με τις κατευθυντήριες γραμμές ενός δικαστή για τις ποινές που επιβάλλει, όμως μπορεί να προταθεί και διαφορετική ποινή. Οι ποινές μπορούν να περιλαμβάνουν από μια «ισχυρή προειδοποίηση» προερχόμενη από τον πρόεδρο, έως χρηματικό πρόστιμο, απώλεια προνομίων (για παράδειγμα απαγόρευση εξόδου από το σχολείο ή να είσαι ο τελευταίος στην ουρά για το γεύμα) ή και «ποινή εργασίας», όπως το μάζεμα σκουπιδιών για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα ή κάποια άλλη εργασία προς όφελος της κοινότητας. Στην περίπτωση της κλοπής, συνήθως θεωρείται αρκετό να επιστρέψει ο κλέφτης ό,τι εκλάπη. Παρόλα αυτά υπάρχουν και κάποιες σπάνιες περιπτώσεις όπου το αντικείμενο της κλοπής δεν βρίσκεται πλέον υπό την κατοχή του κλέφτη. Σε αυτές επιβάλλεται στον κλέφτη μια από τις δυο πιο σοβαρές ποινές και υποβάλλεται σε ερωτήσεις σχετικά με τον αποδέκτη του αντικειμένου.

Εκπαιδευτική δομή

Παρόλο που τον Neill απασχολούσε περισσότερο η κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών παρά η ακαδημαϊκή, το Σάμερχιλ παρουσιάζει κάποιες σημαντικές διαφορές στην προσέγγισή του στην διδασκαλία. **Δεν υπάρχει η έννοια της «χρονιάς» ή της «τάξης» στο Σάμερχιλ.**

Αντί αυτών, τα παιδιά τοποθετούνται ανάλογα με την ικανότητά τους σε κάθε δεδομένο μάθημα. Δεν είναι ασυνήθιστο για μια τάξη ενός μαθήματος να έχει μαθητές σε μεγάλο εύρος ηλικιών, ή για μαθητές στην ηλικία των 13 ή των 14 να παίρνουν μέρος στις βρετανικές εισαγωγικές εξετάσεις στο πανεπιστήμιο. Αυτή η δομή αντικατοπτρίζει την πεποίθηση ότι τα παιδιά πρέπει να προχωρούν με τον δικό τους ρυθμό, αντί να υποχρεούνται να καλύπτουν ένα επίπεδο σε κάποια ορισμένη ηλικία.

Υπάρχουν επίσης δυο αίθουσες διδασκαλίας που λειτουργούν με ελεύθερο πρόγραμμα όλη την ημέρα, το εργαστήριο και η αίθουσα καλλιτεχνικών. Οποιοσδήποτε μπορεί να έρθει σε αυτές και, υπό επίβλεψη, να φτιάξει λίγο πολύ οτιδήποτε. Τα παιδιά συνήθως παίζουν με ξύλινα παιχνίδια (συνήθως σπαθιά ή όπλα) που έχουν κατασκευάσει μόνα τους, και μεγάλο μέρος των επίπλων και της διακόσμησης του σχολείου έχει επίσης κατασκευαστεί από μαθητές.

Το Σάμερχιλ δεν είχε ποτέ τις καλύτερες σχέσεις με την Βρετανική Κυβέρνηση, και ακόμη κατέχει τη θέση του σχολείου με τις περισσότερες επιθεωρήσεις σε όλη τη χώρα. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 επιθεωρήθηκε εννέα φορές. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι αυτό γινόταν επειδή ο OFSTED (ο Αγγλικός Οργανισμός Επιθεώρησης και Πιστοποίησης Σχολικών Ιδρυμάτων) είχε συνθέσει μια μυστική λίστα εξηνταενός ανεξάρτητων σχολείων, σημειωμένων ως «υπό παρακολούθηση», στην οποία περιλαμβανόταν το Σάμερχιλ.

Τον Μάρτιο του 1999, έπειτα από μια μεγάλη επιθεώρηση του OFSTED, ο τότε υπουργός παιδείας και απασχόλησης, Ντέηβιντ Μπλάνκετ, εξέδωσε προς το σχολείο μια ειδοποίηση καταγγέλοντάς το για την πολιτική του περί μη-υποχρεωτικών μαθημάτων. Μη συμμόρφωση στην ειδοποίηση εντός έξι μηνών συνήθως οδηγεί στο κλείσιμο, όμως το Σάμερχιλ επέλεξε να αμφισβητήσει δικαστικά την καταγγελία.

Η υπόθεση έφτασε ενώπιον ενός ειδικού εκπαιδευτικού δικαστηρίου τον Μάρτιο του 2000, όπου το σχολείο εκπροσώπησαν νομικά επιφανείς υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων: ο Σύμβουλος της Βασίλισσας Τζόφρυ Ρόμπερτσον, και ο δικηγόρος Μαρκ Στέφενς. Έπειτα από τέσσερις ημέρες ακροαματικής διαδικασίας, η υπόθεση της κυβέρνησης κατέρρευσε, και συμφωνήθηκε διακανονισμός. Οι μαθητές του Σάμερχιλ που παρακολουθούσαν την διαδικασία εκείνη την ημέρα, με την άδεια του προέδρου του δικαστηρίου, κατέλαβαν την δικαστική αίθουσα και συγκάλεσαν σχολική συνέλευση για να συζητήσουν αν θα δεχθούν ή όχι τον διακανονισμό. Ψήφισαν ομόφωνα να τον δεχθούν.

Επίλογος

Το «πνεύμα» Summerhill κατάφερε να ταξιδέψει σ' όλο τον κόσμο

ευαισθητοποιώντας τους παιδαγωγούς και διεισδύοντας στα διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα.

Το Summerhill εξακολουθεί και σήμερα να προκαλεί το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών και να διχάζει τους μελετητές.

Οι ιδεολογικές αρχές και ο τρόπος λειτουργίας του προβληματίζουν κάθε παιδαγωγό που το «ανακαλύπτει», γεννώντας ερωτηματικά που αγγίζουν την περιοχή της φιλοσοφίας της αγωγής:

- Ποιον θεωρούμε ολοκληρωμένο άνθρωπο;
  - Ποιες είναι οι αντιλήψεις μας για τους σκοπούς της αγωγής, τα προγράμματα και τις μεθόδους διδασκαλίας και τα θέματα πειθαρχίας;
  - Ποιο πρότυπο ανθρώπου προσπαθεί να διαμορφώσει η εκπαίδευση;
  - Μπορεί και πρέπει ένας εκπαιδευτικός να έχει και να προσπαθεί να εφαρμόσει τη δική του φιλοσοφία αγωγής στο σχολείο του; Ποιες θα ήταν οι συνέπειες;
- Η συνεχής λειτουργία του Summerhill για 75 χρόνια και η επιτυχία του στην παροχή ενός ευτυχισμένου περιβάλλοντος για τα παιδιά και στην παραγωγή ευτυχίας στέκεται σαν μια συνεχής απόδειξη της επισήμανσης του Neill ότι: «Η απουσία του φόβου είναι το πιο θαυμαστό πράγμα που μπορεί να συμβεί σ' ένα παιδί».

Είπαν για το Summerhill

- Θα προτιμούσα το Σάμερχιλ να βγάλει έναν ευτυχισμένο οδοκαθαριστή παρά έναν νευρωτικό διανοούμενο. - A.S. Neill
- Κανείς δεν είναι αρκετά σοφός ή αρκετά καλός ώστε να πλάσει τον χαρακτήρα ενός παιδιού. Αυτό που είναι λάθος στον άρρωστο, νευρωτικό μας κόσμο είναι ότι έχουμε διαπλασθεί, και μια ενήλικη γενιά που έχει δει δύο παγκόσμιους πολέμους και δείχνει να βρίσκεται στα πρόθυρα του να εξαπολύσει και έναν τρίτο, δεν θα έπρεπε να είναι άξια εμπιστοσύνης να πλάσει τον χαρακτήρα ούτε ενός ποντικού - A.S. Neill
- «Αυτό που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί είναι ότι εδώ συμβαίνει συναρπαστική και σημαντικής αξίας εκπαιδευτική έρευνα που θα έκανε καλό σε όλους τους εκπαιδευτικούς να δούν» — Αναφορά των Σχολικών Επιθεωρητών της Βασίλισσας, 1949

• Όταν η πρώτη μου γυναίκα και εγώ ξεκινήσαμε το σχολείο, είχαμε μια βασική ιδέα: να φτιάξουμε το σχολείο ώστε να προσαρμοστεί στο παιδί – αντί να φτιάξουμε το παιδί ώστε να προσαρμοστεί στο σχολείο - A.S. Neill

Η ταινία

Το Σάμερχιλ, που ίδρυσε ο A.S. Neill και έχει σήμερα διευθύντρια την κόρη του Ζωή Ρέντχεντ, είναι ένα προοδευτικό σχολείο ηλικίας ενενήντα χρόνων που διοικείται δημοκρατικά, με τους μαθητές του να έχουν ισότιμο λόγο στους κανονισμούς λειτουργίας του. Όμως, ο Οργανισμός Πιστοποίησης Σχολικών Ιδρυμάτων (OFSTED), μέσω των επιθεωρητών του, αποφασίζει να κλείσει το σχολείο καθότι θεωρεί ότι δεν παρέχει επαρκή εκπαίδευση στους μαθητές του. Η υπόθεση οδηγείται στο δικαστήριο, όπου το σχολείο συγκρούεται μετωπικά σε μια μάχη επιβίωσης με την Βρεταννική Κυβέρνηση.

Η ταινία είναι του Jon East, βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα και έχει βραβευθεί με δύο βραβεία BAFTA.

Βιβλιογραφία

- Μάνος, Γ. Κ., Εισαγωγή στη Φιλοσοφία και Φιλοσοφία της Αγωγής, τόμος Β΄, Αθήνα 1978.
- Neill, A. S., Θεωρία και Πράξη της Αντιαυταρχικής Εκπαίδευσης, Αθήνα 1972 (Ε΄ εκδ.).
- Neill, A. S., Σάμερχιλ Το Ελεύθερο Σχολείο, Αθήνα 1989.
- Παπακωνσταντίνου, Π., Θεωρίες της Αγωγής (Σημειώσεις- Ενδεικτική Βιβλιογραφία), Αθήνα 1988.
- Παπάς, Ε. Αθ., Μαθητοκεντρική Διδασκαλία , τόμος 2ος, Αθήνα 1987.
- Reble, A., Ιστορία της Παιδαγωγικής, Αθήνα 1990.
- Τσουρέκης, Δ., Σύγχρονη Παιδαγωγική – Παιδαγωγικές τάσεις από τις αρχές του 20ου αι. μέχρι σήμερα , Αθήνα 1981.
- Holt, J., Πέρα από το Σάμερχιλ, Αθήνα 1979.

Πηγές:

Για τις ανάγκες του άρθρου, χρησιμοποιήθηκαν εκτενή αποσπάσματα από τις παρακάτω πηγές:

3gym-kerats.att.sch.gr-Κωνσταντίνος Παλιαρούτης

Συγγραφή Άρθρου

Προσωποκεντρική Ψυχοθεραπεία & Συμβουλευτική. Msc in PCA Counseling, University of Strathclyde. Εκπαιδευτής και επόπτης ψυχολόγων που ασκούν την προσωποκεντρική ψυχοθεραπεία. Συνεργάτης του μεταπτυχιακού Συμβουλευτικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

2310.822292

Αναγνώσεις άρθρου: 11425